Line K. Madsen, Rijksuniversiteit Groningen

DIAS – diagnostisk test til udredning af taleapraksi

Test- og scoreformular

Personoplysninger:

Navn klient:	
Fødselsdato:	
Eventuel dialekt/accent:	
Køn:	m / k

Anamnese:

Skadesdato:	
Etiologi/årsag:	
Skadens lokalisation:	
Resultat af afasi-/dysartriundersøgelse:	
Andre forstyrrelser:	

Generelle oplysninger:

Hørelse:	
Syn:	

Logopædiske testoplysninger:

Dato:	
Undersøgelse nummer:	
Test udført af:	

Plads til notater

Testresultater

Opgave	**Del**	**Score**
1. Kontrol af artikulatorerne	Sværhedsgrad	_____
	Samlet score kendetegn A + B	_____
2. Artikulation af lyde:	Sværhedgrad	_____
	Kendetegn 1 Inkonsistent produktion	_____
	Kendetegn 2 Dårligere produktion af konsonanter end vokaler	_____
3. Diadokokinese	Sværhedsgrad	_____
	Kendetegn 3 Dårligere præstation af alternerende end sekventielle sekvenser	_____
	Kendetegn 4 Famlende mundadfærd	ja/nej
4. Artikulation af ord	Sværhedsgrad	_____
	Kendetegn 5 Startproblemer	/ 11 =
	Kendetegn 6 Segmentering af stavelser	/5 =
	Kendetegn 7 Segmentering af konsonantklynger	/5 =
	Kendetegn 8 Artikulationskompleksitet	_____

Line K. Madsen, Rijksuniversiteit Groningen

Til logopæd: det med *kursiv* læses højt for klienten: *'Denne undersøgelse er rettet mod kontrol af artikulatorerne og udtalen af lyde og ord. Du får alle opgaverne på papir, og jeg siger dem også højt. Du må først begynde, når jeg er færdig med at tale og får ingen hjælp under selve opgaven. Kommer du til at lave en fejl, behøver du ikke at rette den.'.*

Opgave 1. Kontrol af artikulatorerne

Instruktion: *'Har du spørgsmål? Er du klar?*

Udføres opgaven ikke, eller udføres den ukorrekt efter en gentagelse af instruktionen, demonstreres den af logopæd: '*Nu viser jeg det, og herefter gør du det.'* Opgaven kan demonstreres ved hjælp af de to øveitems.

Stopkriterium:

1. Hvis de to øveitems ikke udføres, tilbydes de første tre opgaver alligevel. Opgaven afbrydes, hvis der fortsat ingen respons er, eller hvis det er tydeligt, at klienten ikke forstår opgaven.
2. Opgaven afbrydes også, hvis der fem gange i træk ikke er nogen respons.

Scoring af sværhedsgrad: indsæt scoren for hvert item. Herefter lægges scorene sammen.
Score 3: korrekt uden latenstid
Score 2: korrekt efter tøven eller famlende mundadfærd, eller hvis der også udføres andre motoriske handlinger end målbevægelsen
Score 1: korrekt efter logopæd har demonstreret bevægelse
Score 0: ingen reaktion eller reaktionen afviger fra målbevægelsen

	Målbevægelse	**Sværhedsgrad**	**Kendetegn A Forbedring ved efterligning**	**Kendetegn B Famlende mundadfærd**
	Peg på din næse			
	Kig hen imod vinduet			
1	Åbn din mund			
2	Ræk tunge			
3	Pust			
4	Slik dig om munden			
5	Lav trutmund			
6	Gør din mund bred			
7	Host			
8	Før tungespidsen op mod næsen			
9	Bid dig i underlæben			
10	Før tungespidsen fra mundvig til mundvig			
		Score sværhedsgrad	**Score kendetegn A Forbedring ved efterligning**	**Score kendetegn B Famlende mundadfærd**
		_____	_____	_____
			Samlet score Kendetegn A + B	_____

Line K. Madsen, Rijksuniversiteit Groningen

Opgave 2. Artikulation af lyde

Til logopæd: det med *kursiv* læses højt for klienten: *'Nu skal du gentage den lyd, som jeg siger, tre gange. På papiret kan du se bogstavet, som passer til hver enkelt lyd.' Du må ikke se mine mundbevægelser, så sørg for hele tiden at kigge på papiret. Hvis det ikke lykkes, dækker jeg min mund.'*
Logopæden bør være opmærksom på, at det er fonemlydene, der skal udtales.Til eksempel /b/ og åltså **ikke** /be/ eller /k/ og ikke /kå/.
Det er vigtigt, at logopæden er opmærksom på at tale med normal hastighed og prosodi.
Opgaven kan demonstreres ved hjælp af et øveitem.

Stopkriterium:

1. Opgaven afbrydes, hvis der ved fem forskellige konsonanter i træk ikke dannes en eneste korrekt lyd. Herefter fortsættes med vokalerne
2. Opgaven afbrydes, hvis der ved fem forskellige vokaler i træk ikke dannes en eneste korrekt lyd

Scoring af sværhedsgrad: Ved en korrekt konsistent produktion sættes et flueben i kolonnen **'+'** og ved en fejlproduktion sættes et flueben i kolonnen **'-'**. Herefter lægges korrektscorene (flueben i kolonne **'+'**) sammen.

Fastsættelse af kendetegn: Efter hver fejlscore (flueben i kolonnen **'-'**) markeres om der er tale om en inkonsistenst lydproduktion. Hvis det er tilfældet, sættes et flueben i kolonnen **'I'**. Når hele opgaven er gennemført, noteres hvor ofte der var tale om inkonsistent produktion (flueben i kolonne **'I'**). Der noteres desuden, om der hos klienten er tale om en dårligere produktion af vokaler end konsonanter.

	Mållyd	Score			Produktion
		Korrekt	Fejl		
		+	-	I	
	/b/				
1	/t/				
2	/f/				
3	/s/				
4	/h/				
5	/p/				
6	/k/				
7	/r/				
8	/l/				
9	/j/				
10	/b/				
11	/n/				
12	/g/				
13	/m/				
14	/d/				
15	/v/				
Antal korrekt producerede konsonanter		_____			

Vokaler

	Mållyd	(info om lydene - ordene skal ikke læses op!)	Score			Produktion
			Korrekt	Fejl		
			+	-	I	
1	/o/	som i ***O**le*				
2	/e/	som i ***e**t*				
3	/u/	som i ***u**gle*				
4	/i/	som i ***i**s*				
5	/ø/	som i ***ø**re*				
6	/y/	som i ***y**de*				
7	/æ/	som i ***æ**ble*				
8	/a/	som i ***a**vis*				
9	/å/	som i ***å**l*				
Antal korrekt producerede vokaler			_____			

Score sværhedsgrad Korrekte konsonanter	_____	**+** korrekte vokaler	_____	=	_____
Score kendetegn 1 **Inkonsistent lydproduktion** Inkonsistente konsonanter	_____	**+** inkonsistente vokaler	_____	=	_____
Score kendetegn 2 **Dårligere produktion af af konsonanter end vokaler i procent** (korrekte vokaler / 9 x 100)	_____%	- korrekte konsonanter i procent (korrekte konsonanter / 15 x 100)	_____%	=	_____%

Opgave 3. Diadokokinese

Til logopæd: det med *kursiv* læses højt for klienten: *På papir ser du nogle stavelser og ord. Jeg siger disse sekvenser højt én for én. Gentag herefter sekvenserne efter mig. Du må ikke se mine mundbevægelser, så sørg for hele tiden at kigge på papiret. Hvis det ikke lykkes, dækker jeg min mund.'* (lad klienten gentage del 1 (enkelt gentagelse og del 2 (gentagelse 8 sekunder) af øveitem én gang).
Logopæden skal være opmærksom på at tale med normal hastighed og prosodi.

Ved en korrekt produktion, ved en forvrængning, hvis klienten går i stå, eller hvis produktionen lykkes i **andet** forsøg, fortsætter logopæden med følgende instruktion '*Gentag nu den samme sekvens så mange gange som muligt, når jeg giver tegn til det. Jeg tæller, hvor mange gange du når inden for 8 sekunder.'*
Logopæden giver tegn, når stopuret startes. Vent således ikke til klienten er startet med sekvenserner.

Stopkriterium:
1. Hvis del 1 (enkelt gentagelse) ikke lykkes, udelades del 2 (gentagelse 8 sekunder). Fortsæt da med næste sekvens.
2. Del 2 (gentagelse 8 sekunder) afbrydes, hvis den tydeligt frustrerer klienten. Herefter fortsættes med de næste sekvenser, dog nu udelukkende del 1.
3. Opgaven afbrydes helt, hvis hverken den sekventielle eller alternerende del af to sammenkoblede sekvenser (f.eks. 1a og 1b) ikke gentages korrekt under del 1 (enkelt gentagelse). Gentages den sekventielle sekvens (f.eks. 1a) korrekt, men ikke den alternerende, fortsætter logopæden dog opgaven.

Scoring af sværhedsgrad: Ved del 1 (enkelt gentagelse) af såvel sekventiel som alternerende sekvens sættes '**+**' ved en korrekt produktion eller '**-**' ved en ukorrekt produktion. Ved del 2 (gentagelse 8 sekunder) markeres hver korrekt stavelse eller ord med en streg på scoreformularen. Efterfølgende beregnes to scorer for sværhedsgrad. Del 1=antal korrekt producerede alternerende sekvenser (enkelt gentagelse). Del 2=antal korrekt udtalte stavelser eller ord fra de alternerende sekvenser (gentagelse 8 sekunder). OBS. Hvis opgaven afbrydes inden 3a, beregnes kendetegn 3 på baggrund af del 1 (enkelte gentagelser).

Fastsættelse af kendetegn: efter opgaven er gennemført, noteres om klienten har større problemer med alternerende end sekventielle sekvenser. Desuden noteres, om der er famlende mundadfærd.

Mållyd		**Del 1 - enkelt gentagelse**	**Del 2- gentagelse 8 sekunder**							**Forholdet mellem alternerende og sekventiel**
ba ba ba										
ba da ga										
1a	pa pa pa								+ 1 =	**CV** 1b/1a =
1b	pa ta ka								+ 1 =	
2a	buk buk buk								+ 1 =	**CVC** 2b/2a =
2b	buk luk suk								+ 1 =	
3a	lap lap lap								+ 1 =	**CVC** 3b/3a =
3b	lap lam lak								+ 1 =	
4a	slum slum slum								+ 1 =	**CCVC** 4b/4a =
4b	slum skum stum								+ 1 =	
5a	brok brok brok								+ 1 =	**CCVC** 5b/5a =
5b	brok flok stok								+ 1 =	
6a	stank stank stank								+ 1 =	**CCVCC** 6b/6a =
6b	stank blank frank								+ 1 =	
Korrekte enkelte gentagelser sekventiel (del 1)		_____								**Samlet score** _____
Korrekte enkelte gentagelser alternerende (del 1)		_____								

Score sværhedsgrad (del 1) Korrekte alternerende sekvenser (enkelt gentagelse)	_____	**Score kendetegn 3** **Dårligere præstation alternerende sekvenser** **del 1** alternerende + 1 / sekventiel + 1 = **del 2** samlet score / 6* =	_____ _____
Score sværhedsgrad (del 2) Korrekte sekventielle sekvenser (gentagelse 8 sekunder)	_____	**Score kendetegn 4** **Famlende mundadfærd**	

* Hvis en sammenhængende sekvens (sekventiel + alternerende) ikke tælles med i scoringen som følge af et startproblem, deles med 5 i stedet for 6. Hvis to sammenhængende sekvenser ikke tælles med deles med 4, osv.

Opgave 4. Artikulation af ord

Til logopæd: det med *kursiv* læses højt for klienten: *'På papir ser du nogle skrevne ord. Jeg siger dem et ad gangen. Gentag herefter ordet efter mig. 'Forsøg at sige hele ordet, og sig det så flydende som muligt ' Du må ikke se mine mundbevægelser, så kig hele tiden på papiret. Hvis det ikke lykkes, dækker jeg min mund.'*
Logopæden skal være opmærksom på at tale med normal hastighed og prosodi.

Stopkriterium:
Opgaven afbrydes, hvis klienten ikke giver nogen respons ved seks items i træk, eller hvis produktionen ikke har nogen lydlige fællestræk med målordet.

Scoring af sværhedsgrad:
score 4: ordet udtales korrekt og flydende og uden segmentering af stavelser, startproblemer eller forvrængninger
score 3: alle lyde i et ord er genkendelige, på trods af segmentering af stavelser, startproblemer og/eller forvrængninger
score 2: halvdelen eller mere end halvdelen af lydene er forståelige, på trods af segmentering af stavelser, startproblemer og/eller forvrængninger
score 1: en ikke genkendelig produktion, som dog viser fællestræk med målordet m.h.t antallet af lyde eller et antal fælles lyde (ved ord med 3 fonemer er 1 genkendelig lyd tilstrækkelig, ved længere ord, 2 lyde)
score 0: ingen reaktion eller en uforståelig produktion med et afvigende antal lyde

Når opgaven er gennemført, lægges alle scorene sammen, og den samlede score føres ind i tabellen på side 12 .

Fastsættelse af kendetegn: For hver blok markeres om der er tale om startproblemer, segmentering af stavelser og/eller segmentering af konsonantklynger. Efter opgaven føres oplysningerne ind i tabellen på side 12. Desuden noteres, om der er tale om en effekt af atikulationskompleksitet.

Øveitems
bus
hotel

Blok a (ikke kompleks, 1 stavelse)

Målord	**Score**	**Produktion**
sok		
kæp		
kat		
lys		
møl		
bas		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 Startproblemer	JA / NEJ	

Blok b (ikke kompleks, 2 stavelser)

Målord	**Score**	**Produktion**
kanon		
minut		
banan		
debat		
kamel		
gebis		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 **Startproblemer**		JA / NEJ
Score kendetegn 6 **Segmentering af stavelser**		JA / NEJ

Blok C (6 x CC initialt)

Målord	**Score**	**Produktion**
knæ		
fly		
tro		
ble		
frø		
sko		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 **Startproblemer**		JA / NEJ
Score kendetegn 7 **Segmentering af konsonantklynger**		JA / NEJ

Blok d (6 x CC finalt)

Målord	**Score**	**Produktion**
kant		
gips		
mønt		
dans		
kort		
bank		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 **Startproblemer**		JA / NEJ
Score kendetegn 7 **Segmentering af konsonantklynger**		JA / NEJ

Blok e (2 x CCC initialt og 4 CCC finalt, 1 stavelse)

Målord	**Score**	**Produktion**
marts		
sprit		
fersk		
strøm		
hingst		
først		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 **Startproblemer**		JA / NEJ
Score kendetegn 7 **Segmentering af konsonantklynger**		JA / NEJ

Blok f (4 x CCC initialt og 2 CCC finalt, 1 stavelse)

Målord	**Score**	**Produktion**
sprog		
skræk		
tørst		
skrue		
kunst		
strop		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 **Startproblemer**		JA / NEJ
Score kendetegn 7 **Segmentering af konsonantklynger**		JA / NEJ

Blok g (CC på stavelsesgrænse, 2 stavelser)

Målord	**Score**	**Produktion**
aksel		
pasta		
halse		
ombyt		
aktiv		
enhed		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 **Startproblemer**		JA / NEJ
Score kendetegn 6 **Segmentering af stavelser**		JA / NEJ

Blok h (CC på stavelsesgrænse, 3 stavelser)

Målord	**Score**	**Produktion**
impulsiv		
absorber		
antaste		
fordoble		
anvisning		
investor		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 Startproblemer		JA / NEJ
Score kendetegn 6 Segmentering af stavelser		JA / NEJ

Blok i (ikke-kompleks, 4 stavelser)

Målord	**Score**	**Produktion**
telepati		
limonade		
visitere		
politibil		
majonæse		
apparatur		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 Startproblemer		JA / NEJ
Score kendetegn 6 Segmentering af stavelser		JA / NEJ

Blok j (ikke-kompleks, 4-5 stavelser)

Målord	**Score**	**Produktion**
fotokamera		
kilometer		
seminarium		
figurativ		
papegøjer		
telefonere		
Score sværhedsgrad	_____	
Score kendetegn 5 Startproblemer		JA / NEJ
Score kendetegn 6 Segmentering af stavelser		JA / NEJ

Blok k (CC på stavelsesgrænse og CC/CCC i stavelse, 2-4 stavelser)

Målord	**Score**	**Produktion**
kontraktbrud		
halstørklæde		
statskassen		
græs gror		
dansktekst		
førsteårs		
Score sværhedsgrad	_____	

Score kendetegn 5 **Startproblemer**	JA / NEJ
Score kendetegn 7 **Segmentering af konsonantklynger**	JA / NEJ

Scoretabel opgave 4

Blok	Totalscore	Kendetegn 5 Startproblemer	Kendetegn 6 Segmentering af stavelser	Kendetegn 7 Segmentering af konsonantklynger
a				
b				
c				
d				
e				
f				
g				
h				
i				
j				
k				
Samlet score sværhedsgrad	_____			

Score kendetegn 5, 6 og 7 Antal gange 'JA' per kendetegn	_____	_____	_____

Score kendetegn 8
Artikulationskompleksitet
udtrykt i antal konsonantkombinationer inden for stavelser

({_____ (a+b) +_____ (c+d) +_____ (e+f)} = _____ / 3) = _____ – _____ (e+f) = _____